

5 - JUNI 2025 - ÅRGANG 141

FAGTIDSSKRIFT FOR NORGES BIRØKTERLAG

BIRØKTEREN

SVERMETID:

Å hente bisvermer, satt i system

Side 6 og 7

LAG AVLEGGER:

Ønsker du flere bifolk?

Side 9-11

«VI» OG «OSS»

Blomstring hos Vegard Sveiven

Side 24-26

**NORGES
BIRØKTERLAG**

– siden 1884

BIRØKTEREN

Nr 05 - 2025. 141. årgang
ISSN 0800-2002

Utgitt av

**NORGES
BIRØKTERLAG**

– siden 1884

Generalsekretær

KATRINE RØED MEBERG

katrine.meberg@norbi.no

Tlf: 936 52 513

Kontorsekretær

ÅSE WETHAL HOLEN

post@norbi.no. Tlf: 63 94 20 80
(9-11.30 man-tor)

Seniorrådgiver, Dr. Scientiologi

BJØRN DAHLE

bjorn.dahle@norbi.no

Tlf: 947 83 374

Avlsansvarlig

CAMILLA SUNDBY

camilla.sundby@norbi.no

Tlf: 480 42 250

Prosjektleder/Dr. Scientiologi

LINN FENNA GROENEVELD

linn@norbi.no

Tlf: 405 57 652

Organisasjonsmedarbeider

OLE AUTEN

ole.auten@norbi.no

Tlf: 476 32 599

Kommunikasjonsansvarlig

ASTRID BJERKE LUND

astrid.bjerke.lund@norbi.no

Tlf: 928 28 808

STYRELEDER HAR ORDET

John-Anders Strande

JORDBRUKSOPPGJØRET OG BIRØKTENS FRAMTID

Årets jordbruksoppgjør har igjen satt fokus på rammevilkårene for norsk landbruk, og for oss birøktene er det avgjørende at vår næring blir sett og verdsatt i den større helheten. Birøkt spiller en nøkkelrolle i landbruket, både som produsent av honning og biprodukter, men også som en uunnværlig aktør i pollineringen av viktige vekster.

I årets forhandlinger har vi overordnet sett noen positive signaler, spesielt knyttet til økt fokus på bærekraftige driftsformer og støtte til biologisk mangfold. Likevel står birøkterne fortsatt overfor utfordringer som må adresseres. Midler til bihelse fikk vi dessverre ikke gjennomslag for i år. Å fortsette arbeidet med å sikre finansiering til dette er avgjørende, da det er opplagt at friske bier er grunnlaget for hele næringen. Et annet overordnet tema i årets oppgjør er arbeidet med klimatilpasning. Bier er sensitive for endringer i klima og miljø, og det er derfor også viktig for oss å tenke mer på hvordan vi kan styrke biebestanden i årene som kommer.

Videre er økt markedsavsetning på norsk honning viktig hvis vi skal sikre birøkternes framtidige økonomiske bærekraft. Vi ble tilgodesett med det som var første prioritet fra næringa, og en økning av bifolktilskuddet med kr. 20/bifolk.

Norges Birøktelag vil fortsette å arbeide for en tydelig stemme i landbrukspolitikken og jobbe for at birøktene skal få de nødvendige ressursene til å drive bærekraftig og lønnsomt. Sammen må vi sikre gode rammevilkår for norsk birøkt – nå og for framtiden. Vi vil takke Honningcentralen, Norges Bondelag og Norges Bonde- og småbrukarlag for god dialog og godt samarbeide i årets oppgjør.

Med de beste framtidssønsker for norsk birøkt.

John-Anders Strande

Norges Birøktelag

Dyrskuevegen 20, 2040 Kløfta
Tlf: 63 94 20 80
Telefontid: 9-11.30. Fredag stengt
E-post: post@norbi.no
Internett: www.norbi.no
Bankkonto: 2650.25.26285
Bankkonto: Fakturaer og
kontingent: 2610.22.51503

Redaktør: Astrid Bjerke Lund

Layout: www.kreative-typer.no
Trykk: 07 media
Opplag: 4000

Stoff/annonser:

Tidsfrister for stoff, annonsebestillinger og materiell er den 8. måneden før det skal på trykk.

Forsidebildet:

Flyttbar bigårdsplass!
Foto v/ birøkt og konstruktør Eilev Midtgard.

Dronningenes årlige merkefarge:

Styret i Norges Birøktelag:

John-Anders Strande (leder)
Tlf: 970 03 164
john_strande@hotmail.com

Gunnar Konradsen
Tlf: 994 97 938
gunkon@online.no

Kari-Anne Forsmo Thygesen
Tlf: 988 34 466
karianne.thygesen@gmail.com

Alexander Du Rietz
Tlf: 911 52 471
alexander@heierdurietz.no

Eli Åsen
Tlf: 404 51 492
honningeli@gmail.com

Apimondia – nå skjer det

Bestill før 21. juli for å få den rause medlemsrabatten på Apimondiabilletten!

Du vil ikke gå glipp av birøtkongressen i København, når den en sjelden gang er i vårt «nabolag». Frem til 20. juli får du rundt 40% rabatt på billetten, som medlem i Norges Birøtkerlag, én av tre arrangører. Medlemsrabatt oppnås hvis du bestiller gjennom norbi.no. Har du lyst på reisefølge så har vi noen forslag, se detaljer s. 12.

Analyse av dine bigårder

Etter utbruddet av åpen yngelrâte i fjor høst har flere tatt forholdsregler. Flere birøktene har sendt voksnefall til analyse denne våren, noe som er anbefalt hvis du skal selge bier, bruke parestasjon eller vandre med biene på f.eks lyngtrekk.

En nedfallsprøve for både åpen og lukket yngelrâte koster kr. 1700 hos bakteriologisk lab på Veterinærhøgskolen – for bestilling se: www.nmbu.no/forside/labbierr

Bigård på hjul

Forsidebildet denne gangen er tilhengeren til Eilev Midtgard. Han er birøkt i Austbygd i Tinn kommune. Gården ligger 500 meter over havet, og i bratt terreng passer det godt å flytte biene ettersom sommeren varmer oppover solhellinga.

–Her heter det Øverbygd, og nede mot sentrum og i Attrå kommer våren ei uke tidligere, så da gjelder det å la biene nyte godt av blomstringa ettersom det varmes oppover i hellinga, mener Eilev.

Han kom over et lasteplan fra en lastebil, gjorde nødvendige tilpasninger og snekret gulv, karm og kubekraker. Biene blir stående, her er det arbeidshøyde for å kunne stille de. Ja, da var det bare å sette i gang. Det har hengerfeste for traktor, stigtrinn og har honningprodusentens varemerket på plass.

AV ASTRID BJERKE LUND, REDAKTØR

Pollinatorfestival!

15. juni ønsker Idil Akdos velkommen til
Pollinatorfestivalen på Gartneriet på Bygdøy i
Oslo.

Men hva i all verden er Pollinatorfestivalen?

Idil: Det er en festdag med masse aktiviteter for store og små! Vi vil at både voksne og barn skal bli oppmerksomme på våre insekter som betyr mye for oss mennesker. Og så handler dette om Pollinatorpassasjen!

Hm, dette har vi hørt om tidligere?

Idil: Ja, Pollinatorpassasjen startet vi på i 2015. Det handler om å bidra til en grønn korridor gjennom Oslo for å hjelpe bier og humler. Spesielt solitære bier har det vanskelig i byen, for de trenger blomster for mat for hver 250 meter. Siden 2015 har Norge fått en nasjonal pollinatorstrategi, og det har gjort mye med urbant landbruk i Oslo der pollinerende insekter spiller en viktig rolle. Mange har bier og dyrker på takene, og byens gravlunder har blitt pollinatorvennlige, det er vi i ByBi stolte av å ha bidratt til. Nå blir Pollinatorpassasjen revitalisert ved hjelp av midler fra Sparebankstiftelsen DNB, smiler hun, som er faglig ansvarlig i ByBi.

Så spennende, kan du gi noen eksempler på hva en kan oppleve på Pollinatorfestivalen 15. juni?

Idil: Alle kan prøve seg som insektsforskere! Linn i Norges Birøkterlag kommer med felthåndbok og utstyr, slik at deltakerne kan lære om noen av de mange pollinerende insektene vi har. Det blir veldig spennende, det finnes mer enn 200 arter av bier og humler i Norge!

Det blir også et stort pollinatorkunstverk der barn lager sine blomster som de plasserer på Oslokartet. Det blir ansiktsmaling, omvisning, ponnyriding, salg av mat og markedsboder, takket være støtte fra Oslo kommune.

Hun legger til at ByBi markerer Pollinatorfestivalen med en stor lansering av pollinatorpassasjen.no, en revitalisert nettside og et verktøy for alle som skal plante for pollinatorer, eller som ønsker å lære mer. Nettsiden vil inneholde en helt ny database med tips, kunnskap og inspirasjon for alle som vil bidra til en grønnere og mer summende by. Vi gleder oss!

Mer om ville bier her: sambi.norbi.no

AV ASTRID BJERKE LUND, REDAKTØR

DRONEFJERNING: Å skjære bort forseglet droneyngel (feltet til høyre) i juni er effektivt mot varroamiddens utvikling i bifolket: Hver gang du kan fjerne et slikt felt reduseres middtrykket med 25%.

ENKELT er det ikke alltid, men i Sverige har de satt svermfanging i system.

Svensk svermtelefon

**Svenskene har opprettet en smart måte å sikre at bisvermer blir hentet inn.
- Lurt, sier foreløpig eks-birøker Lars Larsen i Halden.**

Lars Larsen måtte destruere alt inkludert biene etter utbrudd av lukket yngelrute og har tre års karantene. Derfor vet han godt hvor viktig det er å få fanget inn så mange som mulig av de svermene som «svever rundt» nå sommerstid. Han følger svensk birøkt tett og forteller om en nasjonal satsning.

ETT NUMMER

Sveriges Biodlares förbund, SBR, samarbeider med myndighetene om ett telefonnummer over hele landet.

- Når du ser en sverm, ringer du dette nummeret og slår inn postnummeret du er på. Da koples du automatisk opp til den nærmeste birøkeren som har registrert seg i ordningen. Svarer ikke vedkommende, går telefonsamtalen over til neste og så videre, sier Lars.

Han mener dette er en fin måte å hjelpe folk med å bli kvitt bisvermer som de kanskje er redde for eller som er til sjenanse.

- Bier er både en ressurs og en byrde, sier han. Det bør vi være klar over.

REGISTRERING

Interesserte birøktere registrerer seg ved sitt postnummer. Hele ordningen skal være ganske enkel, og markedsføres slik at folk lett kommer til telefonnummeret.

Når svermen hentes, registrerer birøkeren oppdraget. På bakgrunn av disse registreringene, utarbeides et kart som viser hvor det svermer mest. Kartet kan brukes til flere ting, også som et viktig hjelpemiddel ved eventuell smitte av farlige biesykdommer.

SMITTEVERN

Birøkterne som henter svermer skal bruke engangs overtrekksklær, hansker og skoovertrekk. Svenskene har tilsvarende prosedyrer for svermer som oss i Norge. De må du sette deg inn i før du eventuelt tar inn en sverm i egne bigårder. Informasjon om de norske retningslinjene får du på www.norbi.no.

Norges Birøkerlag ber deg respektere disse. Både fordi de er lovpålagte og fordi ukontrollert smittespredning kan få store konsekvenser for vår lille landbruksnæring.

IKKE I BYGNINGER

Lars Larsen sier at hvis svensken finner bier i bygninger, så henviser de direkte til et skadedyrfirma (se egen sak fra Bergen).

- Før fikk norske birøktere timebetalt for å hente svermer. Det var bitilsynsmennene som håndterte dette. Nå er det en dugnad både i Sverige og her hjemme.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, BIDRAGSYTER

Fra husdyr til skadedyr

STERKT BIFOLK dette, som har utviklet seg godt i annen manns vegg.

I Bergen hjelper de folk med svermer nesten uansett hvor de slår seg inn. Det er til hjelp, og de tar seg betalt. - Selvsagt, det gjør jo håndverkeren og advokaten også, sier Vegard Helland.

Telefonen ringer. En huseier har googlet seg frem til birøkter Vegard Helland. Budskapet er enkelt og vanskelig: «Vi har en sverm rett over terrassedøra. Den må bort».

TODELT

- Sitter en sverm i en hekk eller annet, sender jeg ut en kollega som henter svermen på normal måte. Så følges de prosedyrene som skal til, forteller Vegard.

Innimellom får de en annen type beskjed: Bisvermen har slått seg inn i husveggen, under takskjegget eller andre steder på bygninger hvor jobben med å få dem ut er noe helt annet. Det vanlige er at birøkterne ber huseierne kontakte et skadedyrfirma.

I Bergen gjør Vegard det annerledes.

BILDER

- Jeg ber alltid folk sende meg noen bilder tatt med telefonen, forteller Vegard.

For oftere og oftere er det ville solitære bier og ikke honningbier vi har med å gjøre. Eller veps for den saks skyld. Det gjelder å hjelpe folk, så Vegard forklarer kort på telefonen hva dette kan være.

- Sitter biene, både ville og bisvermer, slik til at folk vil ha dem fjernet, prater jeg med dem om at dette kan vi se om vi kan løse, men det koster penger.

Ofte ganske mye penger.

FORSIKRING

Forsikringsselskapene definerer i utgangspunktet honningbier som husdyr.

- Jeg har hatt mange diskusjoner med dem om at i det bisvermen slår seg inn i en husvegg, går biene over fra å være husdyr til å bli skadedyr.

Fyller de opp husveggen med 20-40 kilo med voks, yngel og honning, er dette som en magnet for kakerlakker og mus, sier han.

Ikke hyggelig. Du kjenner til det. Og vær sikker, det kommer bisvermer omtrent hver sommer. De kjenner lukta.

Eksempelene blir flere og flere på at forsikringsselskapene godtar skadedyrdefinisjonen. Da kan forsikringen gjelde om den er god nok. Hvis ikke må huseier betale selv. Bier setter seg både på store profesjonelle og små private bygninger. Vegard anslår at han håndterer fra fem til ti slike oppdrag årlig. Avhengig selvsagt av bienes svermvillighet og værforholdene, som overalt ellers.

HÅNDVERKERE

- Nå har jeg gjort dette så mange ganger at jeg har et lite nettverk av håndverkere som stiller opp, sier han og henviser spesielt til snekkeren som ofte brukes.

Hvert oppdrag er ulikt, men typisk er det at de må åpne veggen eller der biene sitter for å få dem ut og renset opp. Det bør ikke lukte verken voks eller honning på stedet, for det tiltrekker andre eventuelle svermer.

Så lukker de igjen.

- Jeg har ikke hammer i verktøykassa mi, forklarer Helland som et symbol på at han ikke er proff på det håndverket. Noen ganger må de bruke stillas, lift, murere og annet. Stedet eller stedene biene kommer inn må tettes. Derfor kan dette bli kostbart.

Vegards oppgave er å være bieekspert og koordinator. Han fakturerer oppdragsgiverne for sine timer med rundt 700 kroner per time pluss fast 250 kroner for kjøring innen Stor-Bergen. Oftest sender håndverkerne regninger direkte.

Andre ganger fakturerer Vegard skadedyrfirmaet. Alt dette avtales på forhånd.

UMULIG

Så vet du som birøkter at noen ganger er det praktisk talt umulig å få fjernet biene. De kan sitte langt inne i selve takkonstruksjonen.

Igjen blir det en diskusjon med huseier om hvor langt de skal gå.

- Det hender at vi gasser dem i hjel og tetter så godt vi kan. Få vil jo rive store deler av bygningen, kommenterer Vegard.

VILLE BIER

Vegard reiser også ut for å forklare om ville bier. Henvendelser om slike øker i antall. Kanskje blir de enige om at de orker å ha dem i sprekker og andre steder hvor de legger egg, små klatter med nektar og pollen før de klekkes og forsvinner. Andre ganger rydder de opp og uansett tettes tilgangen så langt det lar seg gjøre.

Uansett er timeprisen den samme.

Vegard Helland sier at folk forstår at de må betale for disse tjeneste. Ringer de skadedyrfirmaene, så koster det ofte mer.

En god idé flere steder i landet, kanskje.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, BIDRAGSYTER

HØYT henger de, men her kom en birøkter til unnsetning.

YNGELTAVLE med mye forseglet yngel er viktig til avleggeren.

Flere bisamfunn uten for mye «greier»

Mange ønsker å oppformere bisamfunnene sine etter en vinter med mye tap. Her er en enkel oppskrift for deg som driver i liten skala.

Svein Olaf Heggedal fra Årnes i Akershus har lært opp hundrevis av birøktere. Vi spør ham om hvordan man for eksempel kan få to bisamfunn til å bli til fire.

STERKE SAMFUNN

- Det går helt fint hvis du har sterke bisamfunn og er ute så tidlig som mulig i juni, svarer han.

I Sveins verden er et sterkt samfunn ett som har yngel på åtte til ti tavler i yngelrommet. Gå inn og sjekk tavle for tavle forsiktig slik at du ikke skader dronninga eller knuser bier. Bla deg fremover. Du skal nå lage et nytt bisamfunn.

Det kalles en avlegger.

- Lager du avleggere av svake bifolk, ender du bare med flere svake bifolk til neste vinter, og da risikerer du nye vintertap. Tidlig og sterkt er altså stikkordene.

DETTE TRENGER DU

Ta med deg dette utstyret til hver avlegger: Bunnbrett, litt skumgummi eller annet som du kan bruke til å redusere flyåpningen, ei tom kasse, ei tavle med før fra vinteren. Hvis du ikke har, så ta ei honningtavle fra skattekasse på den kuben hvor du skal hente bier fra (kalles morkuben), to eller tre pent

utbygde tavler til å sette ned i morkuben der du tar tavler fra. Ta også med tre doble og én enkel pakkvegg, pluss dronninggitter og toppakning/tak til det nye bisamfunnet ditt.

FINNE DRONNINGA

Har du dronning som er merket på ryggskjoldet, er du heldig. Da finner du henne lett. Hvis ikke må du lete. Se spesielt godt på tavler med nylagte egg. Med litt erfaring, kan du se på bienes oppførsel hvor sannsynligheten er størst. Selv om det høres ulogisk ut, så går hun ofte på tredje tavla bakfra (finnes ingen statistikk).

Ikke bruk unødige røyk og jobb målbevisst. Se kun etter dronninga. Ikke begynn å se etter andre ting samtidig, da mister du bare konsentrasjonen.

Sett til side den tavla der dronninga går. Gjerne i svermfangerkassa di. Hun skal tilbake så fort du blir ferdig.

FINNER IKKE DRONNINGA

Da må du ta en liten omvei. Ta med et ekstra dronninggitter og ei ekstra kasse fylt med pakkvegger. Løft fem av yngelrommets ti tavler over i denne kassa og etterfyll i både yngelrommet og den nye kassa med pakkvegger.

Legg på dronninggitteret over det opprinnelige yngelrommet (som nå altså har fem tavler) og sett den nye kassa (også med fem tavler) oppå dronninggitteret. Da er det 50/50 sjanse for om dronninga går nede eller oppe.

Vent i tre dager*. Sjekk den øvre kassa om det er nylagte egg her. Hvis ja, går dronninga her.

Hvis nei, let videre i kassa under.

AVLEGGEREN

Der du IKKE finner nylagte egg, altså der dronninga ikke går, tar du to tavler med yngel. Velg ei med så mye forseglede yngel og viktigst: den andre tavla må inneholde så unge larver som mulig.

Sett opp det nye bunnbrettet ved morkuben og sett disse to tavlene med bier over hit.

NB: Tavlene kan komme fra forskjellige bifolk.

- Alle er venner i «barnehagen», sier Svein. Det er jo kun unge bier her, og de kriger ikke.

Sett inn tavla med honning eller fôr inntil og fyll kassa med pakkvegger. Lukk igjen og reduser flyåpningen. Bruk gjerne skumgummi slik at bare én og én bie kommer ut og inn. Grunnen er at denne avleggeren verken har trekkbier eller vaktbier. Alle biene du løftet over og som har vært ute før vil fly hjem til morkuben. Ungbiene blir værende i avleggeren.

LA STÅ

Nå må du holde nysgjerrigheten din i minst tolv dager. Den tolvte dagen vil ei dronning kripe ut av cella si. Det går enda ei drøy uke før hun er kjønnsmoden og kan fly ut for å bli paret. I hele denne perioden skal avleggeren har mest mulig ro. Ett unntak er at du sjekker om de har fôr nok. Siden biene her etter hvert blir trekkbier, kan det hende du må utvide plassen med ei byggevekstavle.

Sett denne inntil der det er yngel.

En måned etter at avleggeren ble lagt, kan du forvente at det kommer egg og yngel her. Normalt skal dette gå bra.

Når dronninga legger et egg festes det i bunnen av cellene. Egget står i vinkel ut fra cellebunnen frem til tredje dagen. Da har egger lagt seg ned og larva klekkes. Du kan da se at larva ligger i bunnen av cella med en pute av fôr.

Larver som skal bli dronning bør ikke være eldre enn 36 timer. Ligger larva som en «banan» i bunnen av cella er den ung nok. Ligger den derimot som en «C» er den for gammel.

MÅ BLI STERKE

Deretter er jobben din å få avleggeren så sterk som mulig før vinteren

Bifolkets yngelproduksjon er proporsjonal med tilgangen på nektar og pollen. Følg med på været. Og sjekk dette:

- Se på tavler med yngel. I buen rundt yngelen være det være ei god stripe med pollen. Utenfor pollenet skal det være celler med blank nektar før det blir forseglet honning ut mot hjørnene. De to stripene viser at biene har mat nok til avkommene sine. Det er svært viktig å holde yngelproduksjonen i gang på ettersommeren. Da skal det produseres vinterbier, forklarer Svein. Vinterbiene er de arbeiderne som skal holde dronninga varm gjennom vinteren og være med å starte neste års sesong.

Hvis tilgangen på nektar og pollen reduseres og yngelsettinga av den grunn også reduseres, kan vi stimulere til

egglegging ved å gi litt pollenerstatning oppå et dronninggitter. Det gir ekstra proteiner, sier han.

Sjekk cellene rundt yngelen. Hvis det er nødvendig å gi flytende fôr anbefaler han å sette inn ei tavle med åpen nektar fra nabokuben. Å gi sukkerfôr anbefaler han ikke da det kan føre til honningforfalsking.

Normalt kan du høste honning av avleggeren. Hvis kuben kan settes på lyngtrekk, så gjør det. Så lenge det er trekk, legger dronninga egg, og nye dronninger er virkelig gode eggleggere.

Lykke til. Vi trenger flere bier!

AV ROAR REE KIRKEVOLD, BIDRAGSYTER

Kjartans Honning er i god vekst og vi har i tillegg vunnet mange internasjonale priser.

**Alle typer
honning ønskes kjøpt.
Rask betaling
og god pris.**

**KJARTANS
HONNING**

SIDEN 1938

Telefon: 916 25 700 - E-post: post@kjartanshonning.no
www.kjartanshonning.no

Det du trenger til din birøkt!

www.ktd.no eller 91 71 71 56

Slik reiser du til Apimondia

Apimondia er verdens største birøktersamling, og trolig er dette den eneste gangen vi som er birøktere i dag får oppleve dette i Skandinavia! Dette er verdt å få med seg; det blir utstilling av birøkterutstyr og nyheter fra hele verden, det blir foredrag og det blir birøkterpub!

Vi vet at flere lokale birøkterlag arrangerer fellestur til København, andre tar turen sammen med en birøkterkollega eller to og atter andre har allerede bestilt billetter alene.

Om du fremdeles er i tenkeboksen så er det slik: Reisen til København gjøres via egen bil, fly eller båt. Overnatting i nærheten av konferansen skje aller best ved å bestille rom på ett av hotellene som står på Apimondias nettside. På disse får du ferdig forhandlede priser, og på hotellene vil du garantert treffe birøktere.

Kjøp Apimondia-billett senest 20. juli for 40% rabatt.

Norges Birøkterlag er en av arrangørene – derfor har våre medlemmer ca. 40% rabatt på billett, enten du vil delta 1-2 dager eller hele kongressen. Ordinær pris er 375 euro (ca. 4400 kroner) og medlemspris er kr. 2.400 (hele kongressen), alternativt kr. 900 pr. dag. For å få rabatt må bestille gjennom norbi.no, se Aktivitetskalender

Har du lyst på reisefølge? Om du vil reise sammen med andre så har Norges Birøkterlag planlagt for deg:

- ▶ Ta båten fra Oslo til København mandag 22. september klokka 16.30. Norges Birøkterlag vil arrangere et uhytidelig treff og fellesmiddag (buffet) på båten på kvelden. God anledning til å bli kjent med andre birøktere på tur!

- ▶ Overnatting i to netter i København. Felles middag for de som ønsker.
- ▶ Båttur fra København til Oslo torsdag 25. klokken 16.30. Felles middag på kvelden. Ankomst Oslo fredag 26. september kl. 10.
- ▶ For de som ønsker å gjøre turen litt kortere er et alternativ fly hjem onsdag kveld eller torsdag.

Du må selv:

- ▶ Bestille båttur via DFDS. Avreise Oslo mandag 22. september klokken 16.30 (ankomst København tirsdag 23. september klokken 10). Retur torsdag 25. september klokken 16.30, (ankomst Oslo fredag 26. klokken 10). Pris fra 1.700,-.
- ▶ Bestille hotell for to netter; fra 23. – 25. september. Anbefaler Crowne Plaza Copenhagen Towers, der er det per i dag god kapasitet. Pris for to netter fra 4.000,-. Bestill gjennom apimondia2025.com
- ▶ Kjøp inngangsbillett til Apimondia for de dagene man ønsker å gå på messa. Dette gjøres via Norges Birøkterlags hjemmeside. Frist for de rabatterte billettene er 20. juli Tips: kjøp inngang til konferansen tirsdag og onsdag, og ta en rusletur og lunsj i København før båten går hjem torsdag.
- ▶ Gi camilla.sundby@norbi.no beskjed om du reiser i dette tidsrommet, og hva du vil være med på av fellesmiddager. Frist 20. juli.

Derfor skal du skifte ut gammel bivoks

DISSE MØRKE skal smeltes.

Bivoks er en viktig innsatsfaktor i birøkt og Norges Birøkterlag oppfordrer til at mørk voks smeltes om, leveres til voksmottak og erstattes med ny byggevoks. Det er stor variasjon mellom birøktere hvor mange tavler de skifter per bifolk per år. Er du blant de som ikke er så ivrig på voksskifte får du her gode argumenter for å øke rulleringen på bivoksen.

HVA ER BIVOKS?

Bivoks er komplekse lipider og en blanding av hydrokarboner som skilles ut fra bienes voksskjertler. Disse kjertlene plassert på undersiden av bakkroppen til arbeiderbiene omdanner karbohydrater fra honning til voksflak gjennom en rekke enzymatiske prosesser.

ALDRING AV BIVOKS

Aldringsprosessen er gradvis og innebærer endringer i både fysiske egenskaper og biologiske funksjoner.

FARGEENDRING

Den mest åpenbare endringen er at voksen blir mørkere ved at den akkumulerer pigmenter fra det som finnes i cellene. Pigmenter fra honning og pollen kan gjøre voksen mørkere, men det er hovedsakelig celler hvor det produseres yngel som blir mørkebrune og svarte i fargen. Dette skyldes spesielt pigmenter i bielarvens ekskrementer, men også fra silkekong og hudskifte under utviklingen til voksen bie.

STRUKTURELLE ENDRINGER I VOKSCELLER OG EFFEKT PÅ ARBEIDERBIENE

Nykonstruerte celler er typisk hexagonale prizmer med 3 rombeformede plater i bunn. Dette gir en lett, sterk og plasseffektiv konstruksjon.

Yngelproduksjon i cellene endrer dette ved at det akkumuleres metabolske biprodukt. Arbeiderbiene klarer ikke å fjerne alt av ekskrementer og kokonger. Tykkelsen på celleveggene øker, og vekten på tavla øker. Målinger gjort av yngeltavler har vist at vekten øker fra 0,26g per cm² til 1,32 g/cm² etter 7 år. Tilsvarende øker tykkelsen på celleveggene fra 88 µm til 287 µm etter 2 år med yngelproduksjon. Over tid endres formen på cellene til å bli sylindriske med en halvkuleformet bunn. Etter 6 år med yngelproduksjon i et carnica bifolk var diameter og volum av en arbeidercelle redusert fra 6,0 mm og 0,31 ml til 4,86 mm og 0,18 ml. Denne reduksjonen skyldes hovedsakelig opphopning av gamle kokonger. Yngel i små celler mottar mindre fôr og redusert plass gjør også at biene som kryper fra disse cellene er mindre. Bier som er oppfostret i gamle små celler vil også bygge mindre celler sammenlignet med bier som er oppfostret i nye større celler. Dette skyldes at det typisk brukes antenner og bein som måleredskap under konstruksjonen.

EFFEKT AV GAMLE TAVLER PÅ BISTYRKE OG PRODUKTIVITET

Forsøk har vist at bifolk som har gamle vokstavler har mindre areal med arbeiderbier enn bifolk på nye tavler og at

bier oppfostret i gamle tavler har kortere livslengde. Dette ga utslag i redusert bistrerke i bifolkene på gammel voks. Andre forsøk har vist at bifolk på ny voks også lagrer mer honning og henter mer pollen enn bifolk på gammel voks.

EFFEKT AV GAMMEL VOKS PÅ KVALITETEN AV BIPRODUKTER

Honningkvaliteten endrer seg med alder på vokstavla, med økende egenvekt og viskositet med økende alder på voksen. Innholdet av sukker øker og innholdet av glukose reduseres med alder på vokstavlene. Organoleptisk evaluering, en direkte metode for å måle, analysere og tolke matvarekvalitet, avslørte at honning lagret i gamle tavler er mindre akseptabel når det gjelder farge, lukt, smak, viskositet og syrlighet. Innholdet av Hydroxymethylfurfural (HMF) blir også høyere når biene lagrer honningen i gamle tavler. Gamle tavler er også et reservoar for flere metaller og konsentrasjonen av kalium, natrium, kalsium, magnesium, jern, sink, bly og mangan øker med økende alder på vokstavlene. Bivoksen selv endrer seg med alder ved at innholdet av langkjedete estere og flyktige alkaner reduseres.

AKKUMULERING AV MILJØGIFTER I GAMLE TAVLER

Honningbiene som returnerer til kubene med nektar, pollen, vann og harpiks vil også få med seg eventuelle miljøgifter som tungmetaller, pesticider og andre skadelige substanser og luftbårne forurensninger kan feste seg i bienes hår. Eksempelvis var konsentrasjon av kadmium, krom, nikkel, bly og mangan vesentlig høyere i 5 år gammel voks sammenlignet med 1 år gammel voks. Yngel som oppfostres i gamle vokstavler har derfor høyere innhold av tungmetaller, og larver og nykrøpene bier fra disse gamle tavlene hadde forhøyet genuttrykk av detoxifiseringsgener.

Egenskapene til vokstavla gjør at enkelte forurensninger tar veien over i honning, mens de lipofile egenskapene til pollen og bivoks

bidrar til bioakkumulering av persistente organiske forurensninger inkludert produkter brukt i varroabekjempelse. Oksalsyre og maursyre brukt til varroabekjempelse i Norge er vannløselige og vil ikke bioakkumuleres. Honningbier kan brukes til miljøovervåkning ettersom forurensninger i miljøet vil fanges opp av biene og kan måles i biproduktene.

FORURENSNINGER I BYGGEVOKS?

Hva skjer så med forurensningene i voksen når den resirkuleres og brukes til å lage ny byggevoks? Generelt vil mange av forurensningene forbli i voksen. Norsk bivoks har generelt et lavt innhold av forurensninger sammenlignet med bivoks på verdensmarkedet. Dette skyldes delvis et marginalt landbruk i Norge, et strengt regelverk knyttet til plantevernmidler og at man ikke bruker fettløselige varroabekjempelesmidler i Norge. Det finnes metoder for å fjerne forurensninger fra bivoks før den preges til nye byggevokstavler. Dette inkluderer bl.a. filter med aktivt karbon og bruk av 65% metanol. Så langt gjøres dette ikke med den norske bivoksen.

Husk også at eventuelle smittestoff (bakterier og bakteriesporer, sporer av kalkyngel og *nosema*) kan hope seg opp i gammel voks. Oppfordringen er altså klar: skift mer voks, men husk at du må beholde voksen i kretsløpet, ellers vil det oppstå akutt mangel på bivoks.

AV BJØRN DAHLE, DR. SENIORRÅDGIVER

LITTERATUR:

Meng Q et al. 2025. An overview of the adverse impacts of old combs on honeybee colonies and recommended beekeeping management strategies. *Insects*:16, 351, <https://doi.org/10.3390/insects16040351>

Bakkebåndbie

Bakkebåndbie er en av Norges mest sjeldne arter. Den har kun blitt påvist to ganger i Norge, en gang på Tvedestrand på slutten av 1800-tallet, og i nyere tid på Røysehalvøya i Hole, Viken. Fordi vi bare kjenner den fra ett sted i dag, og fordi lokaliteten lett kan gro igjen, er den kritisk truet i Norge. I Danmark er arten regional utdødd mens den er nær truet i Sverige; hvor arten er funnet i Öland og på Gotland.

Bakkebåndbie er aktiv fra april til september. Den besøker flere ulike blomster, men liker spesielt kurvplanter. Den lager reir i bakken. Den er typisk å finne på fattige enger på sandholdig jord.

Hunner av bakkebåndbie kan likne veldig på skogbåndbie, med sine hvite bånd langs nedre kanten av bakkroppsleddene, og tilnærmet lik kroppsstørrelse. Men de kan skilles ved å se på bakbeina. Hvor skogbåndbie har oransje hår på oransje bakbein, har bakkebåndbie oransje hår på sorte bakbein.

Vitenskapelig navn: *Halictus eurygnathus* (*H. compressus* synonym)

Flygetid: april-september

Størrelse: 10-11 mm

Rødliste: CR critically endangered – Kritisk truet

Foto: Krister Hall

Krainer-dronninger til salgs

Krainerdronninger avlet fra Norges Birøkterlags avlsmaterieile, fra renavlsområdet på Hadeland.

Våre dronninger er kjent for å være produktive, rolige og med lav svermetrang. Vi har 100 % fornøyd-garanti og bytter dronning om hun ikke fungerer!

Kr 1000,- ink mva (hente på Heier gård/Hadeland eller ekspressfrakt mot tillegg)

Bestill via www.heierdurietz.no/birokt eller kontakt per e-post.

Vi selger kun til birøktere innen region C, leveringsklare tidligst fra uke 26.

HEIER

DU RIETZ Alexander tlf. 911 52 471 - post@heierdurietz.no

CerPol – et nytenkende skandinavisk samarbeid

INITIATIVET fra birøkterne Lars Hustveit og Marco Neven førte til et samarbeid for mer kunnskapsbasert og kvalitetssikret pollineringsbirøkt – her sammen med Camilla Sundby, prosjektleder fra Norges Birøktelag.

CerPol står for Certified Pollinationservices, en bruker engelsk fordi det er EU-midler som finansierer arbeidet som gjøres. Høsten 2024 møttes representanter for danske, norske og svenske birøktere, fruktprodusenter, forskere og utdanningsinstitusjoner for å diskutere muligheten for sammen å utvikle pollineringsbirøkten basert på praktisk og vitenskapelig kunnskap og erfaring. Etter det første møtet har det vært flere treff, og mange fellesnevne mellom de tre landene og samme behov for mer kunnskap innen pollineringsfeltet er avdekket. Det langsiktige målet i dette samarbeidet er å utvikle en pollinerings-tjeneste som er basert på kvalitetssikret praktisk og teoretisk kunnskap.

Det hele startet med et par norske birøktere fra frukt- og bærdistriktet i Sogn som ser at det behøves mer kunnskap og en standard for pollinering av avlinger,

og det savnes kurs hvor birøktere kan lære om pollineringsbirøkt. Det ble i første omgang gjennomført en forundersøkelse med kun norske aktører, og med prosjektmidler fra EU/Erasmus+ er det etablert et skandinavisk partnerskap. Her er muligheten for å lage et felles skandinavisk pollinerings-samarbeid undersøkt.

Arbeidet har reflektert forskjeller og likheter mellom de tre landene. Eksempelvis er det i Norge behov for mange bier til pollinering av frukttrær og bærbusker, og en del av dem i tunneler. Dette stiller andre krav til pollinatorer enn når de dyrkes på friland. I Danmark er det et begrenset behov for pollinering av frukttrær og bærbusker, og det er ikke mange tunneler. Til gjengjeld er det store arealer med frøavlinger på friland som skal pollineres. I Sverige dyrkes fortrinnsvis vårraps, mens det i Danmark hovedsakelig dyrkes vinterraps. Disse forskjellene til tross; det er langt

flere fellesnevnerne innen leveranse av pollinerings tjenester. Og ingen av de tre landene har kurs hvor man kan lære om pollinering. I Danmark har man imidlertid en pollineringsportal med kunnskap basert på danske forhold og behov. Her kan enhver hente kunnskap om pollinering av spesifikke avlinger og pollineringsbirøkt og er til inspirasjon for videre arbeid innen feltet (<https://bestoeverportalen.dk>).

Som en del av partnerskapsprosjektet ble det laget en analyse hvor det ble kartlagt en lang rekke behov for mer kunnskap, ikke bare om de ulike veksternes pollineringskrav, driftsmetoder og praktisk pollineringsbirøkt, men også om forholdet til ville pollinatorer, nytte dyr, pesticider, hensyn til klimaforhold, bærekraft, økonomi og mye mer. Dette har vært viktig slik at det sikres at resultatene av et kommende prosjekt, hvis det blir gitt støtte til det, vil være relevante for alle land.

Henvendelsen fra de to birøkterne har nå blitt til et større prosjektforslag. En søknad er sendt til EU/Erasmus+, og nå er det bare å vente og se om det blir gitt støtte. Hvis det lykkes å få midler til prosjektet, vil det starte i september 2025.

De fire hovedområdene i prosjektsøknaden er:

- ▶ Innsamling av kunnskap om pollinering i ulike vekster, praktisk pollineringsbirøkt og utvikling av standarder innenfor pollinering.
- ▶ Innsamling av kunnskap om miljø og bærekraft ved pollinering.
- ▶ Utvikling av en digital interaktiv verktøykasse, hvor all kunnskap som er samlet inn i prosjektet vil være fritt tilgjengelig for alle.
- ▶ Utvikling av pollineringskurs både rettet mot birøktere og plantedyrkere. Kursene kan brukes til å oppnå mer kunnskap, og de kan brukes til å sertifisere pollineringsbirøktere.

AV LISE HANSTED, DANMARKS BIAVLERFORENING, OG CAMILLA SUNDBY, NORGES BIRØKTERLAG

BLANT 120.000 EPLETRÆR på Kiviks Musteri i syd-Sverige. Her benyttes både honningbier og humler til pollineringsjobben, samt en utstrakt tilrettelegging for de ville pollinatoren. Prosjektgruppa fra v. Jan Jensen, dyrkingssjef Kiviks Musteri, Lotta F. Kristiansen fra Sveriges Lantbruksuniversitet, Rune H. Sørensen fra Danske Biavlerforening og Vegard Helland fra Bergen og omland Birøkterlag.

**Finansiert av
Den europeiske union**

Forprosjekt og eventuelt prosjekt finansieres av EU.

Bygger på erfaring

■ Sånn gjør Bjørn Sveiven.

Han har plassert seg ved vinduet i driftsbygningen, med varmeovnen på. Å smelte inn voks i reingjorte tavler er en av flere velduftende sysler for en birøkter. Cellestørrelse 5,1 har han brukt i mange år. Nå håper han på et godt birøkterår i Svelvik.

-I fjor hadde vi dårlig sommertrekk, det regna bort, sier Bjørn. Halvparten av kubene ble kjørt på Meheia for røsslyngen, og kom ikke hjem noe tyngre enn da de dro. Men de som ble stående hjemme var virkelig stusslige utover høsten, og svake ved oksalsyrebehandling i desember. Så noe bra har turen til lyngen gjort, sier han. Han mener de fikk inn akkurat nok nektar til at de klarte seg. Og at pollenet fra røsslyngen hjalp godt for produksjon av vinterbier.

Nå er han sommerklar med rundt 40 bifolk, krainerbi og med helkassedrift. Han er 80 og har fortsatt stor arbeidskapasitet. Det er ikke bare sønnen Vegard som har gjort en stor innsats for birøktneringen; Diplomet for fortjenstemedaljen fra Norges Birøkterlag henger på veggen i birommet.

Å «UTJEVNE» er å flytte ei yngelramme eller to fra et sterkt bifolk til et svakt. Birøktere som driver større gjør dette for

at kubene skal være så like som mulig, slik at en kan gjøre de samme operasjonene på samme tid i bigården. Det gjør birøkten mer rasjonell når det gjelder tidsbruk.

-Vi har hørt at en kan utjevne så lenge hvitveisen blomstrer, og at etter det er det for seint?

-Neida, det er ingen fast regel, en kan utjevne i april og mai, mener Bjørn, som sørger for å riste ramma litt for å få av de voksne biene.

-Ungbiene kan få følge med ramma over. Jeg har merka dronninger, den må selvfølgelig få bli igjen i kuben sin, smiler han.

Unngå sverming:

TRANGT

-Sørg for nok plass for å unngå svermetrang. Jeg har helkasse yngelrom, men setter på en halvkasse når den tidlige ynglinga foregår for fullt. Uten dronninggitter. Da er yngelrommet 1,5 kasse, og dronninga legger egg hvor hun vil. Litt inn i juni når honningen begynner å fylles, presser jeg dronninga ned og flytter dronninggitteret under halvkassen, så yngelrommet igjen er bare en helkasse. Da rekker eventuell yngel å krype før jeg skal

høste noe sommerhonning, sier han.
(Red.anm.: rammer med yngel høstes selvfølgelig ikke).

UTVID PLASSEN

Etter hvert skal det på skattekasser.

-Jeg setter aldri byggevoks i yngelrommet, sier Bjørn, dit skal det bare pent utbygde lyse tavler. Men i skattekasse nummer én skal det 6 tavler byggevoks. I skattekasse to (hvis du er så heldig at du trenger det) setter han 4 byggevoks.

DÅRLIG TREKK:

-Ellers kan det bli svermetrang av dårlig vær og dårlig trekk. Da går jeg gjennom kuben – sjekker alle tavler – og fjerner dronningceller. Ideelt burde det være jevnt trekk hele sesongen, legger han til.

Vi er enig.

AV ASTRID BJERKE LUND, REDAKTØR

Medlemskap som gir mer

Forsikring

Medlemsfordeler

Vi samarbeider om å levere trygghet til deg som jobber for å holde liv i en av landets mest klimavennlige næringer. Som medlem av Norsk Bonde- og Småbrukarlag får du:

- inntil 20 % rabatt på privatforsikringer
- 23–34 % rabatt på landbruksforsikringer
- god pris på ulykkesforsikring for voksne og barn
- gode fordeler på pensjon

Les mer på gjensidige.no/nbs, eller ring oss på 915 03100.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Gjensidige

AKTUELT NÅ

Erlend Bringsli

Det er bare å henge med – biene venter ikke på noen.

Det er tidlig i juni, og morgensola har så vidt rukket å varme opp fjellslåttene i Valdres. En svak bris rusker i einerbuskene, og elva nede i dalen klukker dovent. Erlend og Ante rusler opp mot bigården, med birøkterdrakter slengt over skuldra og kaffekopp i hånda. Den tørre summingen fra kubene bryter stillheten – krainerbiene er allerede i full gang.

Juni er selve livsnerven i birøktåret, og det vet både biene og birøkterne. Alt skjer nå.

De begynner dagen med å åpne kubene, én etter én, under en himmel som lover sol og trekk. Svermforebygging står øverst på lista. Det er i juni biene begynner å føle seg trange – og da vil de ofte splitte seg og

sende halve samfunnet ut med en dronning på slep. I én kube, som allerede har vært spesielt yr de siste dagene, finner Erlend dronningceller. Han peker, og Ante nikker: Ja, her blir det avlegger. De henter en tom kube, overfører noen yngeltavler, bier og nektar – og kanskje en ny dronning vil bli født her oppe på fjellet, under blåklommer og kvitblom.

Så er det tid for å utvide. I noen av kubene er det rett og slett ikke plass igjen – biene dekker hver tavle, og nektaren flyter inn som elva i vårflom. De setter på skattekasser og passer på å legge dronninggitter, så ikke dronningen forviller seg opp og legger egg i honningen. Krainerbiene deres er kjent for ro og arbeidslyst, og de vet å utnytte hver blomstrende flekk i det alpine landskapet.

6. juni 2024 var det fortsatt løvetannblomstring i Valdres.

Senere på dagen tar de en pause på steinhella ved den gamle stølen. Derfra ser de hvordan bringebærkratt i dalsøkkene blomstrer, og i skråningene oppe ved skoggrensa lyser rødkløveren. Det er honningtid, og kubene har begynt å dufte av voks, søt nektar og sommer.

I ei kube ser de på dronningen – lang, mørk og elegant. Hun legger tett og vakkert. Men i en annen er mønsteret dårlig – hullete. Kanskje hun er for gammel? De vurderer dronningbytte, men venter litt til. Kanskje de finner en god celle i avleggerne.

Neste punkt er vokskontroll. Noen av de eldste tavlene er mørke som natt – preget av år med bruk. Erlend liker dem ut, og Ante setter inn nye med ren, frisk voks. Det er som å gi biene blanke ark – viktig for både hygiene og produksjon.

Dagen siger fram, og solen senker seg langsomt bak Jotunheimen. De går over utstyret, rengjør røykpusteren og gjør noen notater i loggboka: "Kube 3 – mulig

dronningbytte. Kube 6 – skattekasse på. Ny avlegger: stølsenga."

Til slutt blir de stående og se utover bigården. Summingen har stilnet – de fleste biene er ute på arbeid. Det lukter fjellblomst, furunål og voks. Erlend og Ante vet: Dette er livets rytme. I juni er biene som sterkest, og birøkteren er med – en del av naturens store puls, høyt oppe i Valdres med krainerbiene sine.

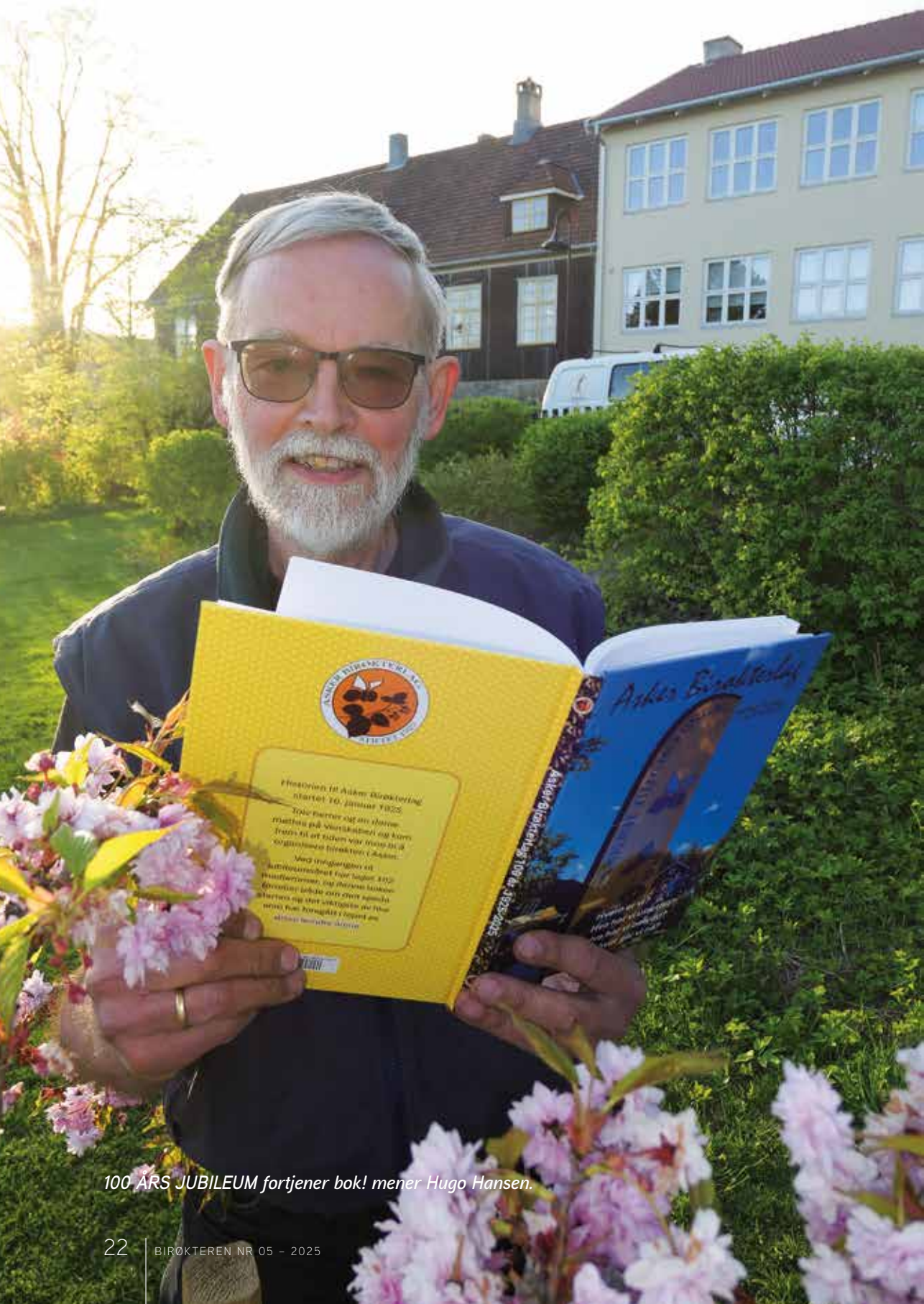
Noe er fakta, noe er fantasi – akkurat som bienes verden kan føles i juni.

Dronningceller.

8. juni 2024 hadde det kommet 20 cm nysnø.

100 ÅRS JUBILEUM fortjener bok! mener Hugo Hansen.

Samhold gjennom krig og pest

■ **Asker Birøkerlag feiret 100 år med fest og bok. Men det er mer enn som så.**

Vi møter noen av de sentrale personene i Asker Birøkerlag på sagnomsuste Sem en flott sommerdag. Den 10. januar klokken 19.00 presis, feiret de sitt hundreårsjubileum. Ikke tilfeldig, selvfølgelig. Akkurat på minuttet hundre år siden tolv herrer og én kvinne dannet laget på samme sted, på «Venskaben» i Asker.

BOKA

De har et prinsipp i Asker. Du er alltid velkommen med dine tanker og ideer. Du skal bli mottatt med positivitet og inkludering, men du må også være obs på at du fort ender med ansvaret for ideen din. De «bruker» nemlig medlemmenes kunnskap også om andre ting enn bier. Som danskfødte Hugo Hansen, for eksempel. Han mente at de burde skrive en bok.

- Både Norges Birøkerlag og vi gjorde det ved 50- og 75-årsjubileet, og Birøkerlaget lagde jo sin 100-årsbok i 1984 så vi kunne ikke være dårligere, sier Hugo og viser frem boken som virkelig setter Asker Birøkerlaget «på kartet». Et mål de har hatt, og fått til, opp igjennom krig, biepest, interne uenigheter, men også samhold, naturglede og nære vennskap.

Hugo etterlyste hjelp med boken og Ola Sandbu meldte seg helt frivillig. Det er nemlig slik her i Asker at folk melder seg frivillig.

- Jeg tror det kommer av at vi faktisk har klart å gjøre våre arrangement så spennende at folk både kommer og bidrar, sier Ole J. Lund. Han er styreleder i jubileumsåret.

ET NORGE I MINIATYR

Asker er da heller ingen hvem-som-helst innen norsk birøkt. Her lå småbrukslærerskolen og Institutt for biavl. Her virket professor Rolf Lunder. Mannen som skrev «Håndbok i birøkt» som fortsatt leses og brukes. Her møtte du Egil Villumstad og kona Ellen Alm, hun som brukte «en teskje honning» i alle verdens oppskrifter. Her arbeidet Aasne Aarhus og mens vi snakker om boka, skimtes Arne Harry Hagen i hagen sin.

INKLUDERING

Det er ingen overdrivelse at nettopp Asker har vært en motor i birøkten. Celebritetene står i kø. Selveste kongefamilien holder til rett borti gata der lindealeen sikrer grønnskjær og mintsmaak på honningen.

Likevel vektlegger Ole J. Lund at det er oss vanlige folk som utgjør selve miljøet i hundreåringen. Selv dagens netttroll er omtalt i boken. Hør her:

«Vi har forholdsvis ferske eksempler på netttroll som i ganske sterke ordelag gir uttrykk for hvor tåpelig andre birøktere kan drive..... Men dette er ikke bare negativt...for en tid siden ble det fremmet forslag om at vi skulle få økonomisk tilskudd fra kriminalomsorgen og fra sosialvesenet. Fordi vi «har spart samfunnet for store omkostninger ved å la disse personene få utløp for frustrasjon, sinne og aggresjon på noe så uskyldig som birøkt».

AV ROAR REE KIRKEVOLD, BIDRAGSYTER

ALLE BIDRAR: Her er Vegard, Tale og Jeanette Ruth Sveiven i morelltreet.

-Vi og oss

Vegard Sveiven er et organisasjonsmenneske. Han mener at «jeg, meg og mitt» bør legges til side til fordel for «vi og oss»-(i et lengre perspektiv) tankegangen.

Det sies at hvis du vil ha noe gjort, skal du spørre en som har det travelt. Det kan være noe i det. Vegard er engasjert på mange hold, og ønsker å skvise mest mulig ut av hvert døgn. Når Birøkteren kommer på besøk i fem-tida på ettermiddagen, syns Vegard det skal bli fint å bare prate litt. Mobilen sier 19.000 skritt i dag. De siste dagene har han og datter Tale dratt opp epletrær som har utgått, og planta nye. Det er travle vårdager for Vegard, som er takstmann, driver epleproduksjon og sine rundt 50 bifolk.

- Jeg har trappa ned fra ca. 150 stk. Markedet for utleie til pollinering har

blitt mindre og honningmengden har blitt dårligere de siste årene. Jeg måtte derfor justere ned antallet for å få det til å gå rundt.

-Med 150 bikuber var det mye logistikk. Cirka 25 netter om sommeren flyttet jeg rundt på bier til moreller, plommer, eple, jordbær og bringebær. Og det er litt av en kabal. Biene må være inne om kvelden før vi lukker flyåpningen og flytter, og helst skal de flyttes ca. 5 kilometer for at de ikke skal fly hjem til «gammel adresse».

BIER PÅ EPLEJOBB

-Biene er ekstra viktige den uka da epletrærne blomstrer, sier han.

Han ville ikke vært foruten pollinatorene som gjør jobben. Men det er et usikkert landbruk. Eplehøsten i fjor ble redusert av hagl på blomst og kart, og flere år med dårlige honningår gjør det vanskelig å få penger via avlingsskadeerstatningen.

Han og mange andre trenger en god sesong nå.

-Det positive er at det er sug i markedet etter norsk honning, selv om prisene kunne vært høyere. Her om dagen ville en mjødprodusent kjøpe honning. Noe selges til private som kommer på besøk, men mesteparten selges via Honningcentralen.

Vegard heier på den norske samvirkemodellen, men legger til at det forutsettes at det driftes godt.

STOLT AV SNUOPERASJONEN

Han var styreleder i Norges Birøkterlag fra 2018 til 2022, og fikk kjenne på at organisasjonen var i en brytningstid. Tidligere generalsekretær Trond Gjessing

HONNING, EPLEMOST OG KUNST: Familien Sveiven har mye å by på.

Se www.jeanetteruthsveiven.no

DRONNINGMERKER OG KLEKKEVAKT: Tuva (19) syns det er moro med dyr, og påtok seg viktige oppgaver allerede som 9-åring.

ORDEN i driftsbygningen, som rommer både eple- og honningproduksjon.

ønsket å bli pensjonist etter imponerende innsats og lang fartstid i organisasjonen.

-Vi fikk ansatt dyktige personer til å ta tak i sentrale oppgaver, og det er jeg glad for, sier Vegard. Det ble en veldig god dynamikk mellom styret og ny generalsekretær Camilla Larsen da jeg var styreleder. Vi fikk gjort et godt stykke arbeid med nødvendig modernisering av lokaler, systemer og administrasjon. Vi fikk gjennom viktige endringer i vedtektene. Det satt langt inne for mange. Vi startet løsrivelsesprosessen fra Honningcentralen, og måtte rydde i strukturen på Birøktens hus på Kløfta, noe som var helt nødvendig for å ivareta Norges Birøkterlags interesser. Men det skulle vise seg å bli en kamp, for følelsesbåndene i deler av organisasjonene var sterke. Resultatet ble min avgang som styreleder, og at neste styre gjennomførte salget av eiendommen.

VI BLIR TATT PÅ ALVOR

Vegard mener det er positivt og viktig at Norges Birøkterlag blir sett på som en seriøs organisasjon. At vi er skikkelige folk med mange gode krefter, som tar samfunnsoppdraget på alvor. Han er nå fylkesleder i Buskerud og er imponert over arbeidet i organisasjonen.

-Det legges ned utrolig mange dugnadstimer i birøkter-Norge! Vårt fylke er stort, går helt fra hjørnet lengst nede i sør, grensa til Vestfold går rett der borte, peker han. Og med 10 lokallag strekker vi oss langt opp i flere dalfører og grenser til både Vassfaret og Hardangervidda. Det er frivillighet dette vi driver med, og det skal være hyggelig. Vi må tenke i et litt lenger perspektiv. Være rausere med hverandre og ikke ha for rigide regler.

-Jeg mener det er en lys fremtid for norske birøktere.

De fleste driver hobby, og jeg ser er ingen konflikt mellom hobbyrøktere og de proffe. Alle har noe å bidra med. Heidi Midtflå som drar i gang fylkesmesterskap i honning i år, det er veldig positivt. «Ambassadører» i ByBi i Oslo, som tør å stå på TV og fortelle om birøkt og honning, noe «vi sjenerte fra skogkanten» ikke er så gode på. Om biene er et pustehull i en travel hverdag, en helsefaktor, eller om det er økonomi direkte på bunnlinja. Denne sameksistensen er gull for oss, smiler han.

SOMMEREN FORAN OSS

-I Buskerud er vi spente på inneværende sesong. Utbruddet av åpen yngelråte i fjor høst på Østlandet kan vise seg igjen. Vi har en egen parestasjon i Numedal som vi stenger i år, for ikke å blande bier fra mange birøktere sammen. Vi oppfordrer til lokal aktivitet.

Buskerud har egne avlsverter for fylkesdronningene. Disse blir prøvetatt og må være negative før de gir fra seg larver. Siden parestasjonen er stengt i år, kan medlemmene hente noen gratis larver som kompensasjon.

-Tror det er lurt å ta signalene fra Mattilsynet på alvor, og ha færre kontaktpunkter mellom driftsenheter i fremtiden, sier Vegard. Vi bør bruke 2025 lurt, til å tenke og trene på nye løsninger, slik at vi kan gi full gass i avlsarbeidet i 2026!

AV ASTRID BJERKE LUND, REDAKTØR

Buskerud først – hvem følger?

Heidi og Olav sitter ved bordet, omgitt av et hav av ulike honninger. Heidi rekker meg et glass med en vakker, transparent honning, gyllen som sollys. Smak, sier hun.

Samtidig strever Olav med kaffetermosen. De fomler sammen, og jeg benytter anledningen til å smake. Frisk og leken. Ikke sant, smiler Heidi, særdeles aromatisk og fruktig. Den smaker uvant. Utenlandsk, undrer jeg. Nei, den er fra Mona i laget. Numedalen. En tidlig-honning. Mona mener det er fra selje.

Slike samtaler er typiske i et birøkterlag. Vi birøktere er alltid på jakt etter opprinnelsen til honningen, blomsterkilden, eller kildene. Og her har vi en honning ingen av oss riktig klarer å plassere. Det vekker nysgjerrigheten.

Typisk, ja – men ikke helt. Denne gangen er vi ikke et birøkterlag. Jeg har med penn og papir. Journalist, liksom. Og sammen med meg sitter to medlemmer fra intet mindre enn Buskerud sensorikkgruppe.

SENSORIKKGRUPPE

Heidi Midtflå er en ekte honningelsker. I 2024 dro hun til Bologna i Italia, der CREA – Centro di Ricerca Agricoltura e Ambiente

holder til. Dette er stedet for utdanning av honningsensorikere. Skolen ble etablert i 1979. I dag er rundt 860 utdannet der, og fra 2012 har skolen åpnet dørene for folk fra hele verden, og rundt 50 utenlandske studenter er nå i utdannelsesprosessen. Heidi er en av dem. I Bologna lærte hun om smakingsteknikker, honningens kjemiske egenskaper, defekter, smaksprofiler og mye mer. Her har vi mye å lære, tenkte Heidi. Full av ideer, kunnskap og iver dro hun hjem. Og straks inviterte hun til fellesskap rundt honningsmaking.

Jeg har tatt turen til Mjøndalen, til Portåsen, Herman Wildenveys barndomshjem, et naturskjønt besøkscenter for poesi og lyrikk. Det er her, på denne historiske plassen, at Norges første sensorikkgruppe for honning møtes. På trappen ønsker Heidi og Olav Bergland velkommen. De er begge birøktere i Eiker birøkterlag, ett av de ti lagene i Buskerud. Alle lagene fikk invitasjon til sensorikkgruppen, og ti meldte seg på

– fra steder så spredt som som Ål, Lier, Kongsberg, Numedal, Hønefoss og Eiker. Selv om alle deltakerne er birøktere, er ikke det et krav, sier Heidi. Smak og lukt handler ikke bare om honning. Alle med nysgjerrighet for duft og smak er velkomne.

Dette skal være på et folkelig nivå, sier Heidi. De fleste nordmenn, enten de er birøktere eller ikke, har lite nyansert sensorisk kjennskap til honning. På møtene tar Heidi med seg noen utvalgte honningglass hun har samlet, og også noen spennende utenlandske varianter fra Bolognakurset. I tillegg tar vi med egne honninger, sier Olav, som trives godt med å utforske honninger i et fellesskap. Anbefales, sier han.

Heidi og Olav ser på meg med et lurt smil; – vi har med en blindsmaking til deg. To små glass settes frem, pinner deles ut. Så blir det stille. Konsentrasjonen er høy, veggklokken tikker. Svak snusing. Løkk skrur av og på. Jeg kjenner honningene godt. Begge er sortshonning fra en av Norges stoltheter, røsslyng. Den ene er kraftigere, mer krydret og bitter, den andre søtere med et hint av sjokolade. Den første har en rødoransje farge, den andre er lysere og mattere. Den første er typisk for røsslynghonning – ren og flott, som Heidi sier. Olav har biene sine på lyngen og kan merke store forskjeller fra år til år, avhengig av vær og temperatur.

Det bygges nå opp såkalte honningkort, standardiserte beskrivelser for ulike sortshonninger. Arbeidet koordineres av IHC/Apimondia, og 15 ulike honninger er blitt beskrevet. Ikke mange, men en viktig start. Røsslynghonning er en av disse. Også honning fra lind, løvetann og raps. Dette er sorter vi kan høste også her i Norge. Det betyr at det finnes en mal å gå etter når sensorikkgruppen skal vurdere honninger, meget nyttig konstaterer Heidi.

Når det gjelder andre sortshonninger, og ikke minst alle de flerblomstrete, er det som å trå inn i ukjent terreng. Sensorikkgruppen fungerer som en felles læringsarena, hvor de sammen søker å kartlegge honningens mange smaksnyanser. Olav innrømmer at

han synes det kan være krevende. Noen forskjeller er så subtile at det krever mye trening å legge merke til dem.

Akkurat nå har Olav mye villbygg på kubene sine. Han tror det kommer fra selje. Her ser han en fin mulighet til å lære mer om sortshonningen selje. Planen er å høste litt, sile det og få det på glass. Så kan det sammenlignes med Monas honning fra Numedal. Kanskje de har noe til felles? Kanskje det går an å begynne å definere en smakstandard for seljehonning? Slik jobber en sensorikkgruppe.

BUSKERUD HONNINGMESTERSKAP

Heidis sensorikkgruppe er bare starten på hennes plan, som også omfatter et Buskerud honningmesterskap. Heidi har strukturert sensorikkgruppas arbeid som et kurs: praktisk, lærerikt og med en mulighet for de som vil bli med å bedømme honning i det aller første Buskerudmesterskapet. De skal kåre vinnere 4. oktober, som ligger noen uker før innleveringsfristen til det nasjonale NM i honning, forklarer Heidi. Og hun fortsetter; tanken er at vårt lokale mesterskap skal fungere som en rekrutteringsarena. Her plukker vi ut honninger fra Buskerud som kan sendes videre til NM. Tre vinnere i hver kategori går videre. Vi bruker de samme kategoriene som i NM, men justerer etter honningene som faktisk blir sendt inn. På den måten får NM en lokal forankring, og vi styrker tilknytningen mellom produsenter og konkurransen, forteller Heidi.

Datoen er også valgt med tanke på røsslynghonningen, som trenger mer tid for å kunne tappes på glass. Derfor har vi satt innleveringsfrist for røsslynghonning til 18. september, mens andre typer må leveres innen 4. september. Tidsmarginene er stramme, innrømmer Heidi, men det må være slik for å holde tritt med NM sitt tidsskjema.

FORANKRING OG BEGEISTRING

Vi er allerede i gode samtaler med både Norges Birøkterlag og Hanen, som står bak

administreringen av NM i honning. Begge heier varmt på initiativet, forteller Heidi. Det lokale mesterskapet får dermed solid støtte fra nasjonalt hold.

I tillegg har vi fått med oss Restaurant- og matfaglinja ved Buskerud videregående skole, og responsen der var rett og slett overveldende. De ble kjempebegeistret da de ble spurt, endelig et ekte og håndfast oppdrag! Elevene skal til og med være med på å bedømme én av kategoriene under mesterskapet, noe Olav mener er flott. Dette handler jo ikke bare om honning, men om samarbeid, læring og stolthet over lokale råvarer, smiler han.

Med hvorfor stoppe her? På Bologna-kurset ble Heidi kjent med de mange honningfestivalene som arrangeres årlig i lokalsamfunn over hele Italia. Allerede på 1970-tallet begynte de første dedikerte festivalene å dukke opp, og i dag er de en viktig del av den italienske honningkulturen. En av hovedattraksjonene i festivalene er kåring av beste honning. Det er ikke tvil om at disse årlige arrangementene har vært avgjørende for den høye statusen honning har i Italia, sier Heidi. De fremmer kvalitet og mangfold, de er vesentlig i merkevarebygging, de bygger lokal identitet og en matkultur rundt honning.

Kanskje kan vi, som i Italia, løfte honningmesterskapene til å bli en ekte folkefest – med honningretter på grillen, honningdrikke i glassene og bieskole for barn. Honningutsalg med smaksprøver. Med Det store honningslippen, der årets honninger presenteres og hvor kundene står i kø.

HONNINGLØFTET STARTER HER

Heidi er i ferd med å rulle ut en større plan, en praktisk og konkret prosedyre, inkludert tematikk for sensorikkgrupper, tidsplan for lokale mesterskap, tips til finansiering, festivalideer etc. All lærdom vi gjør oss underveis i år vil vi formulere som en slags oppskrift som andre birøkterlag rundt om i landet kan bruke. Planen er todelt, nemlig (1) etablering av en sensorikkgruppe, og (2)

GOD STEMNING når sensorikkgruppen møtes!

arrangering av lokalt honningmesterskap – lag rundt om kan velge å engasjere seg i en eller begge deler. Opplegget blir å finne i Studieforbundet Natur og miljø, sier Heidi, og det hadde vært utrolig gøy om birøkterlag landet rundt lot seg inspirere.

AV RAGNA RIBE JØRGENSEN,
HONNINGSENSORIKER, BYBI

NYSGJERRIG?

Ta kontakt med Heidi Midtflå,
tlf 997 32 454, mail
heidi.midtfla@hotmail.com

Velkommen til Bergen

Fra Vossamøtet 2024, Foto: Anne Jordalen.

I år fyller Bergen og Omegn Birøkerlag 125 år. Det blir feiret med fagdag og festmiddag på Fløirestauranten høyt over Vestlandshovedstaden. Du er invitert!

- Vi tror ikke det er lurt å arrangere et tradisjonelt Vossamøte i år når så mange skal til den store verdenskonferansen Apimondia i København i september. Derfor er vi glade for å invitere birøktere fra hele landet til en flott fagdag lørdag 25. oktober. Dagen avsluttes med festmiddag samme sted, forteller Anne Jordalen. Hun er i arrangementskomiteen sammen med Leila Frid, Tim Genge, Leif Helge Molvik og Thomas Rikstad.

INTERNASJONALT OGSÅ

Ikke alle foredragsholderne er klare enda, men allerede kan de skilte med et bredt sammensatt program om bier, birøkt og honning på lokalt, nasjonalt og internasjonalt nivå.

Disse er sikre:

Stephen Martin er professor emeritus ved University of Salford, Manchester, England. Foredraget heter «The Science behind Varroa Resistant Honeybees, A Global Perspective» og handler altså om bier rundt om i verden som er tolerante mot varroa og sykdomsbildet rundt dette. Her har norsk birøkt mye å lære.

Marc Hillen er hovedpersonen bak Facebooksiden «*Apis Mellifera*, Biehelse og pollen» hvor han deler tips og fakta fra sitt arbeid med biesykdommer.

Han bruker mikroskopet aktivt for å undersøke elementer fra kubene dine, og er spesielt opptatt av å finne årsaker til og konsekvenser av *Nosema Ceranae*. Han vil dele viktige funn blant annet tilknyttet *Nosema Ceranae*.

Manuel Hempel, har bier i Bergen sentrum, blant annet på taket av Grieghallen. Der selger han sin egen Grieghonning. Nå deler han sine funn og problemstillinger tilknyttet klima og birøkt. I sin doktorgrad forsket han på klimaeffekter på landbruket.

Viktoria Bassani er utdannet i honningsensorikk og en mye brukt lærer og foredragsholder fra Sverige. Her snakker hun om honningkvalitet i en verden der honningforfalskning er et stort problem. Les mer på www.bidrottningen.se/about

- Vi har maksimalt hundre plasser, så følg med på Facebooksidene til Vossamøtet og hjemmesidene til Bergen og omegn birøkerlag, sier hun til Birøkteren.

Trolig starter billettsalget i slutten av juni.

- Vi ønsker alle velkommen til Bergen, avslutter hun.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, BIDRAGSYTER

Api-Bioxal

62 mg/ml løsning for bruk i bikuber

Varroabehandling basert på oksalsyre med glycerol

500 ml flaske
(10-20 bifolk)

5 L bag-in-box
(100-200 bifolk)

FERDIG LØSNING KLAR TIL BRUK

- Ingen tilsetning eller utblanding er nødvendig
- Ingen bortkastet tid på blanding av løsning
- **Høyeste oksalsyrekonsentrasjon:** effektiviteten er avhengig av konsentrasjonen
- Ikke nødvendig å varme opp før bruk

GLYCEROL

- Erstatte sukker fullstendig
- Mer effektiv enn sukker for å bedre effekten av oksalsyre
- Unngår utvikling av HMF

HOLDBARHET

- Uåpnet forpakning: **3 ÅR**
 - Etter åpning: **12 MÅNEDER**
- Lagres ved romtemperatur

FORPAKNINGER

Tilgjengelig i 500 ml flaske
og 5 L bag-in-box.

**PRØV DEN MED
VÅR DOSA LAIF
DOSERINGSFLASKE**

Chemicals Laif

✉ info@chemicalslaif.it

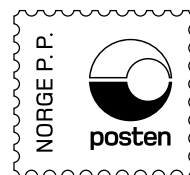
www.alveis.it

+39 049 626281

Alveis by Chemicals Laif

Returadresse:
Norges Birøkerlag
Dyrskuevegen 20
2040 Kløfta

Redd
en bie

ESPELAND

50 kroner per
smykke doneres.
Over 1,2 millioner
kroner gitt Norges
Birøkerlag til nå!

www.espeland.no

Kjøp de vakre *Redd en bie* smykkene, og du er
med på å bidra til bevaring av våre norske bier.